Leila Kurki

17.2.2022

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntijalausunto TyV 18.2.2022 klo 11.00

Valtioneuvoston selvitys: Komission ehdotus suositukseksi "Oikeudenmukainen siirtymä kohti ilmastoneutraliteettia", E 8/2022 vp

Hiilineutraalia yhteiskuntaa ennakoiva työelämälähtöinen osaaminen ja perustaitojen vahvistaminen ovat olennaisia.

Keskeistä on työmarkkinaosapuolten ja muiden sidosryhmien sitouttaminen ja osallistaminen ilmastotoimien suunnitteluun ja arviointiin.

Ilmastotoimien hyväksyttävyyden kannalta on keskeistä, että työntekijöitä kuullaan ja heille tiedotetaan hyvissä ajoin ilmastotoimista aiheutuvista työpaikan tuotannollisista ja taloudellisista muutoksista.

Ilmastotoimien hyväksyttävyyteen vaikuttavat vahvasti sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen liittyvät toimenpiteet, kuten verotus, muutosturvatoimet ja tuet haavoittuvassa asemassa oleville.

Suosituksen vaikuttavuus riippuu siitä, tullaanko oikeudenmukaisen siirtymän toimenpidekokonaisuuksia seuraamaan ja arvioimaan niin EU-tasolla kuin jäsenvaltioissa.

Tausta

STTK ry pitää komission ehdotusta oikeudenmukaisen siirtymän toimista tärkeänä ja kannatettavana. Valitettavaa on, että ehdotus on vain suositus, jolloin se ei sido jäsenmaita. Siksi olisikin tärkeää, että komission kytkisi tämän suosituksen edistymiseen seurannan, jota toteutettaisiin yhdessä FF55 paketin direktiivien seurannassa.

Suosituksen keskeisin asia on oikeudenmukaisen siirtymän toteuttaminen erityisesti työelämässä. Sekä komission suositustekstissä, että Suomen kantaluonnoksessa on kerrottu hyvin perusteet oikeudenmukaisen siirtymän sisällyttämiselle osaksi ilmastopolitiikkaa ja hiilineutraaliustavoitetta.

Leila Kurki

17.2.2022

Suosituksen toimeenpanoa varten jäsenmaissa olisi ryhdyttävä useisiin oikeudenmukaista siirtymää ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta vauhdittaviin toimiin, joihin komissio ehdottaa erityisiä toimenpidekokonaisuuksia.

Suomen kanta

Suomen kanta voisi olla myönteisempi ja lähtökohtaisesti Suomi voisi toimia aktiivisesti keskeisien komission esittämien toimenpidekokonaisuuksien toteuttamiseksi niin Suomessa kuin muissakin jäsenmaissa.

STTK katsoo, että Suomelle merkittäviä toimenpidekokonaisuuksia ovat:

1. *Työllisyys*: Hyvien työpaikkojen luominen; toimivat työvoimapalvelut; työolojen, työterveyden- ja turvallisuuden varmistaminen; työntekijöiden osallistuminen ennakointiin ja rakenneuudistusten hallinnointiin ja prosesseihin.
2. *Osaaminen*: Pääsy elinikäiseen koulutukseen ja osaamisen turvaaminen; vihreän siirtymän työllisyys- ja sosiaalivaikutusten sisällyttäminen kansallisiin osaamisstrategioihin; ammattialakohtaisten osaamistarpeiden tunnistaminen; lyhytkurssit ja mikrotutkinnot.
3. *Sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen liittyvät toimenpiteet*: Vero- ja sosiaaliturvajärjestelmien oikeudenmukaisuus; Haavoittuvassa asemassa olevien tukeminen (mm. energiatuet); Osallistava päätöksenteko kaikilla tasoilla; Tietopohjan luominen, arviointien teko ja tehokas oikeudenmukaisen siirtymän toimenpiteiden seuranta.

STTK pitää hyvänä, että Suomi korostaa hiilineutraalia yhteiskuntaa ennakoivan työelämälähtöisen osaamisen kehittämistoimien merkitystä sekä perustaitojen vahvistamista mm. digitaalisen ja vihreän siirtymän varmistamiseksi ja uusien laadukkaiden työpaikkojen ja työtehtävien synnyttämiseksi.

Nykyinen suuri tietopuute voidaan korjata sillä, että ennakointia ja tutkimusta uusista, syntyvistä ja toisaalta menetettävistä työpaikoista sekä ammatti- ja osaamissisällöistä vahvistetaan systemaattisesti, ja erityisesti osana eri toimialojen hiilineutraaliuustoimien arviointia ja toimeenpanoa.

STTK pitää keskeisenä, että Suomi kannassaan korostaa työmarkkina-osapuolten ja muiden sidosryhmien sitouttamista ja osallistamista ilmastotoimien suunnitteluun ja arviointiin.

Leila Kurki 17.2.2022

Ilmastotoimien hyväksyttävyyden kannalta on olennaista, että työntekijöitä kuullaan ja heille tiedotetaan hyvissä ajoin ilmastotoimista aiheutuvista työpaikan tuotannollisista ja taloudellisista muutoksista, ja tätä siirtymää varten laaditaan (alakohtaiset, työpaikkakohtaiset) osaamisen ja työtehtävien kehittämistä koskevat suunnitelmat.

Suomen tulisi kannassaan korostaa systemaattista oikeudenmukaisen siirtymän toimenpidekokonaisuuksien seurantaa ja arviointia niin EU-tasolla kuin jäsenvaltioissa. Muutoin suosituksella ei tule olemaan vaikuttavuutta ilmastotoimien legitimiteetin vahvistamisessa.

Muuta

VNK:n perusmuistiossa toistetaan useassa kohdassa ”ilmastotoimien sosiaalirahasto”, jolla ilmeisesti tarkoitetaan komission tekemän taakanjakosektorin päästökauppamekanismi-ehdotuksen tukimekanismiksi tehtyä esitystä, jonka tarkoitus on tukea heikoimmassa asemassa olevia kotitalouksia energiasiirtymässä. Oikea ilmaus ko. ehdotukselle on ”Sosiaalinen ilmastorahasto” (Social Climate Fund https://ec.europa.eu/clima/eu-action/european-green-deal/delivering-european-green-deal/social-climate-fund_fi). EU:lla on jo sosiaalirahasto ESR, joten tätä ehdotusta ei pidä sekoittaa termeillä siihen.

Muutoin STTK pitää perusmuistiossa otettua Suomen kantaa SCF:iin kannatettavana.

Lisätietoja Leila Kurki
asiantuntija, työelämä ja innovaatiot
0400 798 959